

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ศึกษาระดับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล ตามการรายงานของอาจารย์พยาบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คืออาจารย์พยาบาลจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร จำนวน 38 ข้อ
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล จำนวน 28 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีด้านการพัฒนาบุคลากร (อาจารย์) อยู่ในระดับมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 2.80 และมีด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.31
2. การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการพัฒนาตนเองด้านวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 2.83 และมีด้านการบริการวิชาการแก่สังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.31

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในภาพรวมทุกๆ ด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางทุกๆ ด้าน โดยค่าความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล โดยค่าสหสัมพันธ์มากที่สุดคือ .6166 และค่าความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับ การปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล มีค่าความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ .4780

การอภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สงัด อุทรานันท์(2531) พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาโดยทั่วไปกล่าวได้ว่าได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษา และประการสำคัญก็คือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบ เศรษฐวงษ์ (2536) พบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลปฏิบัติการณ์เทศการสอนอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลและผู้บริหารแตกต่างกัน ผู้บริหารรับรู้ว่าคุณเองมีการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก แต่อาจารย์พยาบาลเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารได้มองเห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษาว่าการนิเทศการศึกษาคือความพยายามอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างที่จะส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพด้านการเรียนการสอน เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอน และกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของผู้สอน เพื่อช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยเหลือตัวเอง (Spear 1967 : 16) และการนิเทศการศึกษาเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การพัฒนาของผู้สอนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน (Good 1973 : 593) โดยสรุป การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร จะช่วยพัฒนาผู้สอน พัฒนางาน ช่วยให้ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ช่วยประสานงานและความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างสรรค์กำลังใจให้ครูผู้สอน เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา หรืออาจจะเป็นเพราะการนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน ทำให้การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาตามการรายงานของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนอาจารย์พยาบาลจะรับรู้เพียงกิจกรรมการนิเทศที่ผู้บริหารได้จัดขึ้นว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการ

ปฏิบัติกิจกรรมหรือไม่มากนักเพียงใด ทั้งที่ความเป็นจริงผู้บริหารอาจจะจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาอยู่แล้วแต่อาจารย์พยาบาลไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นหรือไม่ได้ร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ทำให้อาจารย์พยาบาลมีการรับรู้ว่าผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาเป็นรายด้านพบว่า อาจารย์พยาบาลมีความเห็นว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานด้าน การพัฒนาหลักสูตรการสอน การประเมินผลการสอน การบริการวิชาการแก่สังคม อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการพัฒนาวิชาการบุคลากร (อาจารย์) อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขออภิปรายการปฏิบัติงานแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน จากผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับน้อย เหตุที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเนื่องมาจาก การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการโดยส่วนกลาง คือสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นการพัฒนาหลักสูตรจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง แล้วมอบหมายให้วิทยาลัยพยาบาลเป็นผู้นำไปปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาลเป็นฝ่ายสนองตอบฝ่ายพัฒนาหลักสูตรเท่านั้น รวมทั้งมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ขาดบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เหตุผลอีกประการหนึ่งอาจเนื่องมาจาก อาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นระดับปฏิบัติ การมีหน้าที่ความรับผิดชอบงานนิเทศการศึกษาแตกต่างจากระดับผู้บริหาร จึงอาจไม่เข้าใจในความซับซ้อน ข้อจำกัดต่าง ๆ หรือเหตุอื่นทางการบริหารที่สำคัญให้ผู้บริหารต้องปฏิบัติเช่นนั้น หรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลมีนโยบาย งานด้านหลักสูตร และดำเนินนโยบายกันในระดับผู้บริหารระดับรอง คือ หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และหัวหน้าภาควิชาเท่านั้น แต่การถ่ายทอดไปถึงระดับปฏิบัติคืออาจารย์พยาบาลยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้อาจารย์พยาบาลไม่เข้าใจการจัดหลักสูตรชัดเจน เกิดผลกระทบต่อการเตรียมแผนการสอน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (ภัทธา เจริญศรี, 2534)

เมื่อพิจารณารายข้อในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพบว่า ข้อการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ใช้วิธีสังเกตและวิจารณ์การสอนซึ่งกันและกัน ข้อการจัดประชุม สัมมนาเพื่อสำรวจปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไข ข้อจัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ ข้อสนับสนุนให้อาจารย์ได้วิเคราะห์วิธีสอนให้เหมาะกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน ข้อจัดประชุมอาจารย์เพื่อร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ข้อจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องหลักสูตร ข้อส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ ข้อจัดอบรมปฏิบัติการเกี่ยวกับการวางแผนการสอนและการทำบันทึกการสอน จัดประชุมเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน จัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอนของอาจารย์ มีการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับน้อย จะเห็นว่าเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นเป็นการส่งเสริมอาจารย์พยาบาล

ให้การปฏิบัติการสอนมีประสิทธิภาพ สาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก อาจารย์พยาบาลขาดความเชื่อถือ ไม่ให้ความร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขะ กิ่งมณี (2529 : 143) พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย เนื่องมาจาก ขาดความเชื่อถือของผู้ร่วมงาน ทำให้การนิเทศจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทำให้ผู้บริหารเบื่อหน่ายเลย ไม่อยากนิเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์พยาบาลมีภาระงานมาก ไม่ว่าจะเป็นภาระงานสอน งานบริการ ธุรการ กรรมการอื่น ๆ ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถที่จะจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมการปฏิบัติงาน ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดารา พร คงจา (2534) ที่พบว่า วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีปริมาณงานมาก ปฏิบัติงานเกินเวลามาตรฐานในการทำงาน

1.2 การประเมินผลการสอน จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลรับรู้ว่าคุณสมบัติการทำงานนิเทศในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ตะสทิธย์ (2522) ตติยา โสรัตสุขะวัต (2524 : 80) และชานาญ ม่วงศักดิ์ (2527) ที่พบว่า มีการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นความสำคัญในงานด้านการประเมินผลการสอนน้อยกว่างานด้านอื่น ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัทธนา เหมชะญาติ (2523 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาของการจัดงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยพยาบาล คือ ขาดบุคลากรที่มีวามรู้และความสามารถในการจัดงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล นอกจากนั้น สุขุม ชันแก้ว (2530) พบว่า ปัญหาด้านการประเมินผลการสอนที่พบมากที่สุดคือ ขาดแคลนเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ในทรรศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประเมินผลการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูง แต่ในปัจจุบันเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในวิทยาลัยพยาบาล ยังไม่เป็นมาตรฐาน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้อาจารย์พยาบาล ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อจะได้นำความรู้มาใช้พัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน สอดคล้องกับอนันต์ ศรีโสภา (2524) ได้สรุปว่า สิ่งที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญที่สุดของระบบการศึกษา คือ การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน เพราะผลจากการวัดและประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้สอนนำไปพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ดีขึ้น

1.3 ด้านบริการวิชาการแก่สังคม จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลรับรู้ว่าคุณสมบัติการนิเทศในระดับน้อย อาจมีสาเหตุมาจาก ผู้บริหารนั้นมีแผนกิจกรรมประจำปีสำหรับบริการวิชาการแก่สังคม และได้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้อาจารย์พยาบาลได้ปฏิบัติ แต่บางกิจกรรมเป็นกิจกรรมซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติ กิจกรรมเหล่านี้ผู้บริหารจึงมอบหมายให้ผู้ที่มีความเหมาะสม ซึ่งส่วนใหญ่บุคคลที่ได้รับมอบหมายงาน ได้แก่

หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และหัวหน้าแผนกวิชา จึงดูเหมือนว่าอาจารย์ที่เป็นอาจารย์ผู้สอนไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมจึงทำให้อาจารย์รับรู้ว่ามีผู้บริหารปฏิบัติภารกิจนี้ในระดับน้อย ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วกันแล้วว่าในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับงานบริการวิชาการแก่สังคม การบริการวิชาการแก่สังคม เป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกของสังคมให้ช่วยเหลือตนเองได้ เป็นการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นอยู่ การศึกษา เพื่อให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความเท่าเทียมกันในสังคม (Jerry Page and J.B. Thomas, 1997)

1.4 ด้านการพัฒนาวิชาการ (อาจารย์) ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลรับรู้การปฏิบัติงานของผู้บริหารในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งอยู่ในด้านการบริหารบุคคล โดยผู้บริหารจะต้องจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ดังนี้ 1) พัฒนาบุคลากรก่อนมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติ 2) พัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทศนคติ คุณธรรมและจริยธรรม 3) พัฒนาบุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะได้รับการเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่ง 4) พัฒนาข้าราชการโดยการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในประเทศต่างประเทศ และให้ไปศึกษาฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติภารกิจ (สถาบันพระบรมราชชนก , 2536) สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2527 : 21) ที่ว่า การพัฒนากำลังคนเป็นภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาทุกคนที่จะต้องจัดให้มีขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานของตนมีกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสม และสามารถปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัยของ ทองกษัตริย์ วัชรโรทยาน (2523) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ พบว่า หน้าที่การพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถาบันดำเนินการโดยวิธี จัดอบรมสัมมนา ประชุมทางวิชาการ และการให้ลาไปศึกษาต่อ

ดังนั้นผู้บริหารซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาอาจารย์พยาบาลอยู่แล้ว จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นไปตามทิศทางการพัฒนาองค์กรของ สถาบันพระบรมราชชนก สรุปว่า เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และยอมรับโดยการสร้าง และบำรุงขวัญของบุคลากรทุกระดับโดยให้โอกาสในการศึกษา อบรม ดูงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ การเลื่อนระดับ จัดสรรทุนการศึกษาให้อาจารย์ได้มีส่วนร่วม จัดทำหนังสือ ตำรา เป็นการกระตุ้นให้อาจารย์ได้ศึกษาค้นคว้า และติดตามผลงานทางวิชาการอย่างใกล้ชิด (กองงานวิทยาลัยพยาบาล, 2533)

2. การวิเคราะห์การปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล ผลจากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะอาจารย์พยาบาล

ตระหนัก ถึงความสำคัญของงานวิชาการ และอาจารย์พยาบาลมีความเข้าใจเกี่ยวกับงาน วิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ ภิกการวัฒน์ (2528 : 27) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษา วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา คือ การจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความรู้ ทักษะและเจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการปฏิบัติงานวิชาการ เมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์ พยาบาลเป็นรายต้น มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะ อาจารย์พยาบาลตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตร และใช้หลักสูตรเป็นแนวทางใน การจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนเข็มทิศทางการศึกษา ซึ่งจะบอกทิศทางแก่ ครูที่จะทำให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดใน การนำหลักสูตรไปใช้โดยการจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน (สำนักงานโครงการ การช่วยเหลือ, 2528 : 23) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อ ปรับปรุงหลักสูตรของวิทยาลัยให้มีโครงสร้างและเนื้อหาที่ทันสมัยขึ้น ข้อศึกษาหลักสูตรการศึกษา พยาบาลของสถาบันอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีนโยบายในการปรับปรุงหลักสูตรกับเฉพาะผู้บริหารระดับรอง คือ หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าภาควิชา ส่วนอาจารย์พยาบาลที่เป็นระดับปฏิบัติ ซึ่งมีประสบการณ์น้อย ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมเพื่อปรับปรุงหลักสูตรเท่าที่ควร จึงไม่ค่อยสนใจที่จะศึกษาหลัก ฐานการพยาบาลของสถาบันอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความรู้

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากเนื่องจาก อาจารย์มีความรู้และความเข้าใจรวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของงานด้านการ จัด การเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร (สมิตร์ คุณการ, 2523 : 157) หลักสูตรจะบรรลุเป้าหมายเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สำคัญคือ การ จัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่ทำให้หลักสูตรกลายเป็นภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนเป็น ภาระกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันการศึกษา เป็นหัวใจของกิจกรรมทั้งหมด และผู้สอนเป็นบุคคล สำคัญที่สุด เพราะผู้สอนมีหน้าที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ มีการแลกเปลี่ยนทรรศนะทางวิชาการและการสอนกับผู้เชี่ยวชาญ ข้อวิจารณ์การสอนซึ่งกันและกัน ระหว่างอาจารย์ในวิทยาลัย อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติในระดับน้อย อาจมีสาเหตุมาจาก อาจารย์พยาบาลมีภาระงานมาก ต้องนิเทศการปฏิบัติงานของนักศึกษาในคลินิกจึงไม่มีเวลาที่จะ พัฒนาทักษะการแลกเปลี่ยนทรรศนะทางวิชาการและการสอนกับเพื่อนร่วมงาน การที่ครูผู้สอนมี การแลกเปลี่ยนทรรศนะทางวิชาการกับเพื่อนร่วมงานนั้น เป็นเพราะต้องการรับฟังความคิดเห็นที่

เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ดังที่ ทวีป อภิสิริ (2530 ; 39-40) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ สำคัญที่ใช้สังเกตคุณสมบัติพิเศษที่ส่งเสริมให้นักวิชาการ นักฝึกอบรม และครูอาจารย์เป็นมืออาชีพ เฉพาะเด่นชัดขึ้น คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความศรัทธาในอาชีพที่ตนกระทำอยู่ มีการติดตามข่าวสารข้อ มูลทั่ว ๆ ไปตลอดเวลา มีการสังสรรค์ทางวิชาการกับเพื่อนร่วมงาน สนทนากับผู้รู้ด้วยการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน จะทำให้เป็นผู้มีความรู้รอบตัวดี ครูที่มีความรู้รอบตัวดีนั้น นอกจากจะ ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และครูอาจจะนำเอาความรู้ที่นั้น ๆ ไปสอดแทรกเล่าให้ นักเรียนฟัง ยังช่วยให้ครูมีข้อมูลสำหรับการพูดคุย ผูกพัน หรือปรับตัวให้เข้ากับบุคคลที่เพิ่งรู้จักกัน ใหม่ ๆ ในสังคมที่ต้องเข้าไปเป็นสมาชิกด้วย (ประจินต์ อูปรมย์, 2526 : 60)

2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย อาจจะเป็นผลมาจากอาจารย์พยาบาลมีภาระงานสอนและหน้าที่พิเศษอื่น ๆ มาก อาจทำให้ปฏิบัติงานล่าช้า อาจารย์แต่ละภาควิชามีจำนวนจำกัด งานด้านการวัดและประเมินผล การศึกษาเป็นงานหลักที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมากในอันที่จะสัมฤทธิ์ผลของ ผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งจะนำผลไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงงานวิชาการได้ (เอนก หิรัญ, 2522:143) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า งานการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นงานที่อาจารย์พยาบาล ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจมีความมีประสิทธิภาพในการ สอนและผลของการประเมินจะช่วยทำให้เห็นภาพสะท้อนในการทำงานของผู้สอน ว่าได้ทำครบถ้วน และเต็มความสามารถหรือไม่ และมีส่วนบกพร่องและสมควรได้รับการแก้ไข ถ้าผู้สอนได้มีการ ประเมินการสอนและมีการปรับปรุงกระบวนการวัดผลอย่างสม่ำเสมอแล้ว จะทำให้ทราบข้อดีและข้อ บกพร่องของตนเพื่อนำไปส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.4 ด้านการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจาก อาจารย์พยาบาลเห็นว่าอาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้แก่นัก ศึกษาพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง ให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าในปัจจุบัน ตามแผนพัฒนาบุคลากรกองงานวิทยาลัยพยาบาล (2533) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาอาจารย์โดยให้มีการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ปริญญาโท การ ศึกษาอบรมเฉพาะทาง การอบรมครูคลินิก การศึกษาดูงาน การจัดทุนการศึกษา และการทำวิจัยทั้ง ในและต่างประเทศ และผลงานทางวิชาการเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของผู้ผลิต (สายหยุด จำปาทอง, 2531) และอาจนำผลงานทางวิชาการมาเป็นตัวพิจารณาการเลื่อนตำแหน่ง หรือความ ก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้ด้วย จึงกล่าวได้ว่า การที่จะเป็นครูอาจารย์ที่ดีได้นั้นจำเป็นต้อง พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2526 : 26) และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อมีส่วนร่วมในการจัดทำวารสารหรือจุลสารทางวิชาการเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผล

งานทางวิชาการ ข้อเขียนบทความหรือข้อคิดเห็นทางวิชาการลงในวารสารวิชาชีพ หรือวารสารของวิทยาลัย ข้อทำหรือมีส่วนร่วมในการทำวิจัยทั้งด้านการเรียนการสอน หรือด้านการพยาบาล อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจจะมีสาเหตุมาจาก ส่วนใหญ่อาจมองเห็นว่า การเขียนบทความ และการทำวิจัย เป็นงานที่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน และต้องใช้เวลาจำนวนมากส่วนใหญ่อาจมองเห็นว่า การผลิตผลงานทางวิชาการเป็นสิ่งที่ยากเกินไปสำหรับตนเอง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า บรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาพยาบาล คือ สัมพันธภาพเชิงวิชาการ การสร้างเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ และการสนับสนุนทางวิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลผลิตผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล

2.5 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติในขั้นต้นนี้อาจจะมีสาเหตุมาจาก อาจารย์พยาบาลมีภาระงานมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร พลอยประเสริฐ (2537)พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการให้บริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่สำคัญ คือ การขาดอัตรากำลัง ขาดงบประมาณ และวิทยากรมีงานสอนมากไม่มีเวลาให้บริการวิชาการแก่สังคม ทำให้การปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับน้อย สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาลไว้ คือ 1) จัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการพยาบาลและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข 2) ค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาและการบริการการพยาบาล 3) บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดี มีระเบียบวินัย คุณธรรม จรรยาบรรณตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาลด้าน การบริการวิชาการแก่สังคม อาจารย์พยาบาลมีความเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนนิเทศงานด้านนี้ มีการทำแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนการนิเทศ ทางด้านตัวอาจารย์พยาบาลเองต้องตระหนักถึงความสำคัญของการบริการวิชาการแก่สังคมว่าเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์การทำงาน ฝึกฝนนิสัยและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาของสังคม และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อเป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น ๆ ข้อเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรทางสังคม เช่นสมาคม ชมรมต่าง ๆ อาจารย์พยาบาลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจจะเป็นเนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติ อาจารย์ต้องมีศักยภาพเพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรม มีทักษะการเป็นผู้นำ ซึ่งต้องอาศัยเวลาและโอกาสในการพัฒนาและฝึกฝนตนเอง

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล โดยภาพรวมพบว่า การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล ในระดับปานกลาง ($r=.6528$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลคือ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาวิชาการบุคลากร (อาจารย์) การประเมินผลการสอน การบริการวิชาการแก่สังคม อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวดังนี้

งานนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลในระดับปานกลาง ($r=.6166$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อธิบายได้ว่าเมื่อผู้บริหารมีการปฏิบัติงานนิเทศด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอาจารย์พยาบาลก็จะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานวิชาการมากขึ้นด้วย

งานนิเทศด้านการพัฒนาวิชาการ(อาจารย์) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลในระดับปานกลาง ($r=.4780$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อธิบายได้ว่า เมื่อผู้บริหารมีการนิเทศงานด้านการพัฒนาวิชาการบุคลากร (อาจารย์) มากอาจารย์พยาบาลก็จะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานวิชาการมากขึ้นด้วย

งานนิเทศด้านการประเมินผลการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลในระดับปานกลาง ($r=.6061$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อธิบายได้ว่าเมื่อผู้บริหารมีการนิเทศงานด้านการประเมินผลการสอนมากอาจารย์พยาบาลก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานวิชาการมากขึ้นด้วย

งานนิเทศด้านการบริการวิชาการแก่สังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล ($r=.5853$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อธิบายได้ว่าเมื่อผู้บริหารมีการนิเทศงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมมากอาจารย์พยาบาลก็จะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานวิชาการมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัว ทั้งตัวแปรการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร 4 ตัวแปร คือ การนิเทศงานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การนิเทศงานด้านการพัฒนาวิชาการบุคลากร(อาจารย์) การนิเทศงานด้านการประเมินผลการสอน การนิเทศงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และตัวแปรการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล 5 ตัวแปร คือ การปฏิบัติงานด้านหลักสูตร การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา การปฏิบัติงานด้านการพัฒนาตนเองทางด้านการ

การปฏิบัติงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคม พบว่า การนิเทศงานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด ($r=.6429$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นคู่ แสดงว่า เมื่อผู้บริหารมีการนิเทศงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมาก อาจารย์พยาบาลก็จะปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนมากตามไปด้วย เนื่องจากงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่ต้องกระทำเกื้อกูลและต่อเนื่องกัน หลักสูตรจะบรรลุเป้าหมายเพียงใด ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สำคัญ คือ การเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Neagley and Evans (1964) ที่ว่า การจัดระบบการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการบริหารสถาบันศึกษา ผลของการจัดระบบการเรียนการสอนของผู้บริหารจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำคัญในการดำเนินงานของ สถาบันการศึกษา การจัดระบบที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นถ้ามีการจัดระบบการเรียนการสอนอย่างดีแล้วจะทำให้การใช้หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามถ้าได้นำหลักสูตรที่พัฒนาดีแล้วไปใช้ในสถานศึกษาที่จัดระบบการเรียนการสอนไม่ดี ก็จะประสบผลดีได้ยาก การปฏิบัติงานนิเทศด้านการพัฒนาบุคลากร(อาจารย์) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาลด้านการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ($r=.2704$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์พยาบาลรับรู้ว่าคุณบริหารปฏิบัติงานนิเทศด้านการพัฒนาวิชาการบุคลากร (อาจารย์) ในระดับมากและการปฏิบัติงานวิชาการวิชาการของอาจารย์พยาบาลด้านการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการก็อยู่ในระดับมาก แต่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ อาจมีสาเหตุมาจาก มีปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ นอกจากการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารด้านการพัฒนาวิชาการบุคลากร(อาจารย์) ก็มีผลต่อการที่อาจารย์จะมีการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ แต่ตัวอาจารย์พยาบาลเองอาจจะมีความสนใจเป็นส่วนตัวหรือกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง หรืออาจจะเป็นการสร้างผลงานทางวิชาการมีผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล การนิเทศเป็นตัวช่วยสนับสนุนเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คำยาดี (2537) พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลและบรรยากาศทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล

จากข้อค้นพบทางการวิจัย การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการอภิปรายผลที่ค้นพบของการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลควรได้นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงงานนิเทศการศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล ในด้านการจัดทิศทาง ขอบเขต ควรมีนโยบายชัดเจน มีความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 การปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์ในด้านต่าง ๆ ผู้บริหารควรได้สนับสนุนการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ และควรได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.3 การที่จะให้การดำเนินงานนิเทศในวิทยาลัยพยาบาลประสบผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลควรได้กระตุ้นให้อาจารย์ได้รับรู้และยอมรับสภาพที่เป็นปัญหา ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการนิเทศโดยการวางแผนในการแก้ปัญหาาร่วมกัน การดำเนินการเช่นนี้จะทำให้อาจารย์พยาบาลได้มีส่วนร่วมในการจัดการนิเทศ หรือมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและจะร่วมรับผิดชอบต่องานนิเทศมากกว่า การกำหนดแผนงานนิเทศออกจากผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลโดยตรง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้นิเทศ และอาจารย์พยาบาลเป็นผู้รับการนิเทศ

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับงานนิเทศและงานวิชาการในวิทยาลัยพยาบาล

2.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล เช่น สถานภาพส่วนตัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย